

Notat

MILJØMINISTERIET

Miljøstyrelsen

Pesticider
J.nr.
Ref. momwe
Den 25. januar 2007

Redegørelse for FAO's rolle og muligheder for at gribe ind i sager om eksport af problematiske pesticider - Cheminova-sagen

Notatet er udarbejdet som led i opfølgning på samråd af 13. december 2007 om Cheminovas salg af methyl parathion af WHO klasse 1 til Brasilien.

Overordnet om FAO

FN's Fødevarer- og Landbrugsorganisation, FAO, blev etableret i 1945 med det primære formål at indsamle, analysere og udbrede viden om ernæringsspørgsmål, fødevarerproduktion, landbrug, skovbrug og fiskeri. Pesticider er derfor kun et mindre af en lang række områder, som FAO beskæftiger sig med. Den øverste besluttende forsamling i FAO er FAO Konferencen, som mødes hvert andet år.

En central opgave for organisationen er indsatsen mod sult. FAO er også forum for forhandlinger om internationale aftaler på områderne. Organisationens har desuden til formål at fremme national og international forskning samt at yde teknisk støtte til medlemslandene. I den forbindelse er organisationen tillagt rollen som koordinator af international bistand til udviklingslandenes landbrugs-, skovbrugs- og fiskerisektorer og yder rådgivning ved udarbejdelsen af udviklingsplaner for de enkelte sektorer. FAO står for mange projekter i verden rundt om i verden. FAO mobiliserer og forvalter substantielle midler fra industrilande, udviklingsbanker og andre bidragsydere. FAO bidrager kun i mindre omfang selv med økonomiske midler, men bidrager med teknisk viden.

FN-organisationer, herunder FAO, har generelt ikke mulighed for at indføre sanktioner overfor lande, som ikke overholder organisationens regler eller retningslinier, og dette gælder også FAO.

FAO og internationale aftaler

Der kan i visse tilfælde være sanktioner knyttet til konkrete internationale aftaler, men de omfatter kun stater, som har tilsluttet sig den konkrete aftale.

Der er bindende internationale aftaler under FN's fødevarerorganisation FAO, men disse er fokuseret på beskyttelse af fødevarerproduktion dvs. planteprodukter og animalske produkter mod sygdomme og skadedyr. FAO er dog involveret i kemikalieproblematikken, ikke mindst i forbindelse med Rotterdamkonventionen om proceduren for forudgående informeret samtykke for visse farlige kemikalier og pesticider i forbindelse med international handel, som FAO og FN's miljøorganisation UNEP deler sekretariatsfunktionen for.

Methyl parathion og monocrotophos er omfattet af Rotterdamkonventionen. Der er dog ikke under Rotterdamkonventionen tale om forbud mod stoffer, men krav til procedurer og information. Der er ingen konventioner, der omfatter et egentligt forbud mod eksport eller anvendelse af methyl parathion. De konventioner, der omfatter forbud mod stoffer, først og fremmest Stockholmkonventionen om persistente organiske forurenende stoffer og Montrealprotokollen om ozonlagnedbrydende stoffer, omfatter ikke methyl parathion, da dette stof ikke opfylder kriterierne for optagelse under konventionerne.

Brasilien har i henhold til Rotterdamkonventionen godkendt importen af methyl parathion, og derfor er der ikke tale om en overtrædelse af Rotterdamkonventionen. Da der endnu ikke er vedtaget en overholdelsesmekanisme under Rotterdamkonventionen, ville det heller ikke have været muligt formelt at behandle sagen, hvis der havde været tale om overtrædelse.

FAO's Code of Conduct

FAO's Code of Conduct (The International Code of Conduct on the Distribution and Use of Pesticides) er det globale vejledende dokument, eller retningslinier, om pesticidforvaltning for alle offentlige og private virksomheder, som beskæftiger sig med distribution og brug af pesticider. Tidligere var det et problem, at der mange steder ikke var nok opmærksomhed omkring de negative aspekter i forbindelse med programmer, regulering og brug af pesticider, og dette ønskede man at ændre. Retningslinierne kan ses som et globalt etisk regelsæt i forbindelse med distribution og brug af pesticider, med henblik på at beskytte sundhed og miljø. Det blev første gang vedtaget i 1985 på den 25. session af FAO Konferencen. Retningslinierne er udformet med henblik på at fastlægge standarder for adfærd, og som referencepunkt for god praksis for pesticidforvaltning, især for offentlige forvaltninger og pesticidindustrien. Retningslinierne blev revideret i 2002 i lyset af vedtagelsen af Rotterdamkonventionen.

FAO ser helst, at man undgår de meget giftige WHO klasse 1 pesticider, som kræver brug af personligt beskyttelsesudstyr, der kan være ubehageligt, dyrt eller svært at få fat på, især i små landbrug i tropiske områder. Desuden anbefaler FAO et forbud mod import, salg og distribution af disse produkter, hvis andre kontrolforanstaltninger eller god marketingspraksis ikke er effektiv nok til at sikre, at produktet kan håndteres med en acceptabel risiko for brugeren.

FAO's Code of Conduct kan ses på <http://www.fao.org/DOCREP/005/Y4544E/Y4544E00.HTM>.

FAO's muligheder for at gribe ind i konkrete sager

FAO har ikke nogen håndfaste virkemidler, som kan bringes i anvendelse i tilfælde som Cheminova sagen. Selv hvis der havde været tale om overtrædelse af en international konvention, ville FAO ikke have mulighed for at gribe ind, da sagen ville høre under eventuelle overholdelsesmekanismer under de konkrete konventioner.

FAO kan dog gennem sin position som landbrugets globale organisation med let adgang til pressen og sit store indblik i, hvordan myndighederne arbejder i de forskellige lande, påvirke lande og virksomheder gennem dialog og information. FAO er opmærksom på, at deres retningslinier er vanskelige at gennemføre for virksomheder, hvis ikke myndighederne spiller med. FAO kan derfor også tage kontakt til myndighederne i de lande, hvor virksomhederne ikke lever op til retningslinierne, og forsøge at påvirke dem i den rigtige retning.

Eftersom FAO forvalter midler til projekter inden for sit område, har organisationen mulighed for at bidrage til projekter, der kan lede til, at klasse 1 formuleringen af methyl parathion og andre lignende pesticider erstattes af andre, mindre skadelige alternativer. Det forudsætter naturligvis, at modtagerlandet selv ønsker det.

FAO's påvirkningsmuligheder er derfor begrænset til påvirkning gennem kontakt til involverede parter og eventuel orientering herom i pressen, til rådgivning og til formidling af bistand i form af projekter i de pågældende lande.